

رسالت گروه مامایی در مقطع کارشناسی

۱- نام ، مقطع و تعریف رشته :

Midwifery Bachelor of Science (continuous)

تعریف رشته :

رشته مامایی از رشته های علوم پزشکی است که دانش آموختگان آن در سطح کارشناسی با ارائه خدمات بهداشت باروری و انجام مراقبتهای دوران بارداری ، حین و بعد از زایمان ، انجام مراقبتهای نوزادان و شیرخواران و ارائه آموزش و مشاوره سلامت جنسی و باروری به زنان در حدود وظایف تعیین شده ، ترویج زایمان طبیعی و ایمن ، تشخیص حالات غیر طبیعی در مادر، جنین یا نوزاد تازه متولد شده، انجام اقدامات اضطراری در حین بارداری یا زایمان و ارجاع به موقع موارد غیر طبیعی ، در جهت تامین و ارتقای سلامت مادر و جنین- نوزاد و شیرخوار و کودک تلاش می کند .

۲- تاریخچه رشته و پیشرفتهای جدید :

تاریخچه رشته در جهان و ایران :

بر اساس مدارک و مستندات باقیمانده از قرنهای پیش ، هیپوکرات پزشکی یونانی ، برنامه آموزش مامایی را در قرن پنجم قبل از میلاد شروع کرد. سرانوس پزشک رومی در قرن دوم میلادی مشخصات یک مامای خوب را شامل نیاز به تحصیل و دسترسی به دانش مامایی تعیین کرد. او همچنین کتابی را نوشت که تا سال ۱۵۰۰ میلادی مورد استفاده بود. در سال ۱۴۵۲ میلادی آلمان اولین قانون در مورد مامایی در زمینه زایمان زنان را تصویب کرد . در کشورهای غربی که با مهاجرت دیگر اقوام تشکیل شده بود نظیر ایالات متحده، آمریکای لاتین و استرالیا ، ماماها برای این جوامع مهاجری یک ضرورت محسوب می شدند و همراه مورد احترام بودند. آموزش مامایی در این جوامع به حدود ۲۰۰ سال قبل بر می گردد. در آمریکا در سالهای ۱۹۲۱ تا ۱۹۲۹ آموزش و صدور مجوز کار برای ماماها انجام شد و بتدریج آموزشدهنده های مامایی تاسیس شد .

در ایران ، اولین مدرسه مامایی در سال ۱۲۹۸ در بیمارستان بانوان (زنان) سابق شهر تهران تاسیس شد . پس از گذشت ۱۰ سال اولین آموزشگاه عالی مامایی با دوره سه ساله معادل لیسانس بعنوان یکی از شعب مدرسه طب در سال ۱۳۰۸ آغاز بکار کرد . پس از تاسیس دانشگاه تهران در سال ۱۳۱۳ و دانشکده پزشکی آن در سال ۱۳۱۵ ، بیمارستان زنان به همراه آموزشگاه مامایی آن در سال ۱۳۱۹ ضمیمه دانشکده پزشکی شد از سال ۱۳۵۴ تا زمان انقلاب اسلامی ، دوره های لیسانس مامایی در مراکز اصفهان ، مشهد و دانشگاه شهید بهشتی (ملی سابق) گسترش یافت. در سالهای قبل از انقلاب علاوه بر لیسانس مامایی در بعضی از مراکز دوره های کاردانی مامایی و معادل لیسانس پرستاری مامایی وجود داشت. پس از پیروزی انقلاب اسلامی و بازگشایی دانشگاهها بدنبال انقلاب فرهنگی دوره های کاردانی مامایی و کارشناسی ناپیوسته و سپس کارشناسی پیوسته مامایی در اکثر استانهای کشور تاسیس شد . همچنین از سال ۱۳۶۴ کارشناسی ارشد مامایی دردانشگاه تربیت مدرس و از سال ۱۳۷۰ در ۸ دانشگاه بزرگ دیگر کشور قرار گردید. مقطع کارشناسی پیوسته و ناپیوسته در دانشگاه آزاد اسلامی (غیر دولتی) نیز موجود است . مقطع کاردانی این رشته، به دلیل عدم نیاز کشور، از سال ۱۳۸۵ تاکنون متوقف شده است .

ارزشها و باورها:

در کشور جمهوری اسلامی ایران با توجه به اینکه علم آموزی یک فریضه دینی است، بر رشد و تکامل انسانها تأکید می شود، از اینرو هر گونه آموزش برای تعالی انسانها و ایجاد یک زندگی بهتر و سازنده تر امری ضروری و مطلوب است . از آنجا که خانواده واحد بنیادی جامعه و کانون اصلی رشد تعالی انسانها است و زنان و مادران در این کانون نقش محوری و تعیین کننده ای را به عهده دارند، لذا توجه به سلامت جسمی و روانی مادران و کودکان و ارائه خدمات بهداشتی برای این گروه های آسیب پذیر در رأس برنامه های بهداشتی و درمانی دولت جمهوری اسلامی ایران قرار دارد . از این رو پوشش

هی اینگونه خدمات با توجه به تعریف رشته مامائی در حیطه ابعاد بالینی و بهداشتی آن قرار می گیرد. در این دوره آموزشی با اعتقاد به اینکه امور مربوط به باروری، نظیر حاملگی، زایمان، زخداد طبع، و فیزیولوژی یک زندگی هستند و اینکه بشکلی، ب درمان، مقدم است، حفظ شرایط

طبیعی برای رخدادهای باروری امری ضروری است و انحرافات ز حالات طبیعی باید به درستی و به دقت شناسایی و به مسیر طبیعی هدایت شوند. برخورداری از مراقبتها و خدمات مطلوب مامائی بدون در نظر گرفتن محل زندگی، نژاد، قوم، سن، فرهنگ، مذهب، اعتقادات سیاسی، وضعیت اقتصادی و موقعیت اجتماعی حق همه خانواده ها است. اانش آموخته این دوره مسئولیت دارد که، استانداردهای بالای خدمات و مراقبتهای مامائی را از طریق آموزش و یادگیری طلب دوران تحصیلی، آموزشهای مداوم پس از آن و بکارگیری نتایج تحقیقات، هماهنگ با اهداف کشوری و در محدوده ظایف همراه با رعایت قوانین و اخلاقیات و عدالت به مددجویان ارائه نمایند.

۴- **رسالت (Mission):** رسالت این برنامه تربیت نیروی انسانی متعهد، آگاه و متبحر در زمینه مامایی است که خدمات مامایی را در سطوح مختلف پیشگیری، به عنوان یک فرد از اعضای تیم سلامت و یا به صورت مستقل، به مددجویان ارائه می نماید.

۵- **چشم انداز (Vision):** در ۱۰ سال آینده، دانش آموختگان این رشته، با توجه به فلسفه و رسالت برنامه، ضمن تکمیل پست های مورد نیاز کشور در مراکز بهداشتی درمانی، خدمات مامائی مؤثر و کارآمد خود را در بالاترین استانداردهای حرفه ای و تأمین رضایتمندی مراجعین و مددجویان ارائه خواهند نمود

۶- **اهداف کلی دوره (Aims) :**

- کمک به ارتقاء شاخصهای مرتبط با سلامت باروری زنان و خانواده
- کمک به کاهش مشکلات مرتبط با مادر و جنین - نوزاد و شیرخوار و کودک و کاهش مرگ و میر ناشی از دوران بارداری
- کمک به ترویج زایمان های طبیعی در کشور

۷- **نقش دانش آموختگان (Role of infinity)**

دانش آموختگان این رشته در نقشهای زیر در جامعه انجام وظیفه می کنند: .
تشخیصی، مراقبتی به مداخله ای

- آموزشی
- مشاوره ای
- پیشگیری
- مدیریتی

۸- **به وظایف حرفه ای دانش آموختگان (Task analysis):** وظایف حرفه ای دانش آموختگان رشته مامایی در نقشهای مختلف خود به شرح زیرند:

الف: در نقش تشخیصی، مراقبتی به مداخله ای

- ۱- برقراری ارتباط مؤثر حرفه ای با مددجویان، همکاران و مسئولین مربوطه
- ۲- گرفتن شرح حال مددجویان و ثبت آن در پرونده بهداشتی درمانی آنان
- ۳- انجام معاینات فیزیکی مددجویان و ثبت آن در پرونده
- ۴- درخواست و تفسیر اولیه آزمایشات لازم برای مراقبت زنان باردار در واحد تحت فعالیت، طبق دستورالعمل های | کشوری
- ۵- تشخیص اقدامات مورد نیاز مراقبتی و مداخله ای برای مددجویان
- ۶- تشخیص موارد غیر طبیعی و ارجاع به موقع مددجویانی که نیاز به کمک متخصص دارند به متخصص مربوطه و پیگیری موارد

۷- انجام مراقبتهای دوره بارداری (تنظیم خانواده شامل گذاشتن IUD و ...) در شرایط عادی و ارجاع موارد براساس دستورالعمل های موجود کشوری برای مددجویان

۸- هدایت و انجام زایمان طبیعی و ایمن

۹- به کارگیری رویه های مجاز (Permitted Procedures) مراقبتی برای مددجویان

۱۰- ثبت دقیق کلیه اقدامات انجام شده در پرونده مددجو

۱۱- شناسایی نیازهای جسمی، روانی و عاطفی مددجویان و ثبت آن در پرونده مددجو

ب: در نقش آموزشی :

- آموزش مددجویان و همراهان وی در زمینه های خودمراقبتی و مراجعه برای مراقبت، تغذیه دوران بارداری، شناسایی

عوامل خطر در دوره بارداری، تدارکات زایمان، نکات مربوط به شیردهی، نکات مرتبط با جلوگیری از بارداری - شرکت در برنامه های آموزش مداوم

ج: در نقش مشاوره ای:

- ارائه مشاوره های دوره بلوغ دختران، قبل از ازدواج، قبل از بارداری، بارداری، زایمان و بعد از زایمان و مشاوره د
زمینه بهداشت جنسی، بهداشت سالمندی و تنظیم خانواده در حد دستورالعمل های موجود کشوری

د: در نقش پیشگیری:

- برنامه ریزی و اجرای مراقبتهای دوران بارداری برای مددجویان تحت پوشش و پیگیری مشکلات مربوطه تا حصول
اطمینان از رفع خطر

- مشارکت در برنامه های غربالگری نظام سلامت
- مشارکت در طرحهای پژوهشی یا پیشگیری نظام سلامت
- انجام با نظارت بر واکسیناسیون مادر و نوزاد

ه: در نقش مدیریتی

- مشارکت در اداره واحد تحت فعالیت

توانمندیهای و مهارت های اصلی مورد انتظار (Expected Competencies)

الف: توانمندی های عمومی مورد انتظار

توانمندی های عمومی مورد انتظار برای دانش آموختگان عبارتند از:

- برقراری ارتباط موثر حرفه ای
- تفکر نقادانه و تشخیص خطر

مهارتهای حل مسئله تفسیر یافته ها و آزمایشات مرتبط تصمیم گیری مبتنی بر شواهد درخواست و ارائه مشاوره
تجویز منطقی داروهای مجاز

- پیگیری (Follow UP) مددجویان

تذکر: موارد فوق باید به تعدادی انجام شوند که استاد یا مسئول آموزش مطمئن شود که در حد مورد نیاز، یادگیری
اتفاق افتاده است.

ب: توانمندی های اختصاصی مورد انتظار برای دانش آموختگان: **
 کارشناسان رشته مامایی بایستی در طول دوره تحصیلی خود مهارت های عملی زیر را بیاموزند:

مهارت			حداقل دفعات انجام برای یادگیری		
			مشاهده	مشارکت	انجام مستقل تحت نظارت مربی
ارزیابی فیزیکی و معاینات شامل:					
معاینه رحم و لگن زنان	۵	۵	۵	۵	۸۰
معاینات در دوران بارداری	۵	۵	۵	۵	۸۰
توشه واژینال	۵	۵	۵	۵	۸۰
مانور لئوپولد	۵	۵	۵	۵	۸۰
معاینه رحم پس از زایمان طبیعی	۵	۵	۵	۵	۶۰
معاینه رحم پس از سزارین	۵	۵	۵	۵	۱۰
انجام معاینات ترخیص زائر	۲	۲	۲	۲	۱۰
معاینه پستان	۵	۵	۵	۵	۱۰
معاینه نوزاد	۵	۵	۵	۵	۲۰
معاینات مرتبط با تجاوزات جنسی	۲	۲	۲	۲	۲
مهارت های اختصاصی دیگر شامل:					
ارزیابی شاخص ها و تست های سلامت جنین	۵	۵	۵	۵	۲۰
انجام خونگیری وریدی از نوزادان و بزرگسالان	۲	۲	۲	۲	۵
زایمان با نمایش بریج و زایمان دوقلویی (در صورت وجود)	۲	۲	۲	۲	—
پایش رشد و تکامل کودک سالم	۵	۱۰	۱۰	۱۰	۱۰
گذاشتن IUD	۵	۵	۵	۵	۱۰
خارج کردن IUD	۵	۵	۵	۵	۱۰
گذاشتن سوند ادرار در زنان و دختران	۵	۵	۵	۵	۱۰
مشاهده بی حسی اپیدورال	۵	—	—	—	—
کنترل لیبر	۲	۲	۲	۲	۱۲۰
زایمان با نمایش سر در زنان چندزا و زایمان اول	۲	۲	۲	۲	۶۰
اینداکشن	۵	۵	۵	۵	۱۵
تشخیص بارداریهای پرخطر (زودرس - دکولمان - اکلامپسی و از هر کدام ۵ مورد) و ارجاع سریع موارد	از هر کدام ۵ مورد	از هر کدام ۵ مورد	از هر کدام ۵ مورد	از هر کدام ۵ مورد	—
اپیزوتومی	۵	۵	۵	۵	۱۵
ترمیم پارگی های درجه یک و دوی پرینه در موارد اضطراری	۲	۳	۳	۳	۱۵
کوراژر (خارج کردن جفت با ابزار) .	۵	۵	۵	۵	۳
انجام انواع تزریقات زیرجلدی، داخل جلدی، عضلانی و وریدی	۱ مورد	۱ مورد	۱ مورد	۱ مورد	۵ مورد
کنترل درد در زایمان (فیزیکی، روانی با داروهای مجاز)	۵	۵	۵	۵	۲۰
اندازه گیری آنتروپومتریک نوزادان	۵	۵	۵	۵	۲۰
نمونه گیری از پاشنه پای نوزادان	۵	۵	۵	۵	۳
گذاشتن کانول آنژیوکت و وصل کردن سرم	۵	۵	۵	۵	۱۵

تذکر: اعداد و ارقام فوق حداقل موارد برای یادگیری است. بدیهی است که انجام هر چه بیشتر پروسیجرهای یاد شده به تسلط بهتری منجر انجامد.

ادامه جدول مهارت های اختصاصی

حداقل دفعات انجام برای یادگیری			مهارت
انجام مستقل تحت نظارت مربی	مشارکت	مشاهده	
۶۰	۵	۵	کنترل خونریزی ها در مرحله سوم زایمان
۵	۳	۳	اداره خونریزی های پس از زایمان
۱۰	۱	۱	ماساژ دو دستی رحم
۱۰	۵	۵	آموزش عملی مهارت شیردهی به مادران
۵	۱	۱	پانسمان
۵	۱	۱	کار با دستگاههای فورواتوکالو
۵	۱	۱	چیدن و بستن پک های زایمان، اپی زیوتومی، ترمیم پارگی بررسی سرویکس
۱۰۰	۵	۵	مراقبت های پره ناتال*
۱۰	۳	۳	تنظیم میکروست برای نوزاد و مادر
۳	۱	۱	پیگیری مادران پس از زایمان در منزل پس از ترخیص
۳	۳	۳	کار با دستگاههایی مانند، فتوترایی، پالس اکسیمتری وانکوباتور
از هر کدام ۱۰ مورد	از هر کدام ۵ مورد	از هر کدام ۵ مورد	پایش قلب جنین با گوشی پینارد، داپلر و دستگاه مونیتورینگ تا کسب مهارت به تشخیص مربی و ارزیابی تست های جنین
۵	۳	۳	OCT -NST
۶۰	۳	۲	پایش سلامت نوزاد بلافاصله پس از زایمان طبیعی-
-	-	۵	مشاهده سزارین
۵	۵	۵	کمک به مراقبت نوزادان پس از سزارین
-	۳	۲	احیای قلبی عروقی نوزادان (: (BLS)
-	۳	۲	احیای قلبی عروقی نوزادان (ALS)
۱	۱	۱	احیای قلبی عروقی (BLS) مادران
۱	۱	۱	گذاشتن کاتتر معده (Feeding Tube) برای نوزادان
۳	۳	۳	تزریق و پایش سولفات منیزیم تحت نظارت
۵	۳	۲	تزریق روگام
از هر واکسن ۵	از هر واکسن ۲	از هر واکسن ۲	واکسیناسیون (مادر و کودک)
انجام آزمایشات:			
۵	۱	۱	Hct Hb
۵	۱	۱	زمان انعقاد خون و سیلان
۵	۱	۱	تعیین گروه خونی و Rh

ادامه جدول مهارت های اختصاصی:

حداقل دفعات انجام برای یادگیری			مهارت
انجام مستقل تحت نظارت مربی	مشارکت	مشاهده	
۵	۱	۱	تست تشخیص بارداری گراویندکس و (BHCG)
۵	۳	۳	تست فرن
۳۰	۱۰	۱۰	نمونه گیری برای پاپ اسمیر
۵	۱	۱	استفاده از نوارهای اندیکاتور برای قند، پروتئین و پارگی کیسه آب
۱۰	۵	۵	تهیه اسمیر از ترشحات واژن و پستان به روش های لازم

* کلیه مهارت های فوق به علاوه مهارت هایی که در دروس کارآموزی در صفحات مربوطه آورده شده ، تحت نظارت مستقیم مربی کسب میگردد. ضمناً پیگیری مادران در منزل باید با حضور مربی و رضایت کتبی سرپرست خانواده و در صورت وجود امکانات لازم باشد

* اقداماتی که در مراقبت های پره نتال انجام می شوند عبارتند از:

اخذ شرح حال - انجام معاینات مورد نیاز برای زایمان خانم باردار مانند: معاینات مرتبط با حرکات و قلب جنین - آنمی، ادم و فشارخون مادر به اندازه گیری ارتفاع رحم و تخمین وزن جنین - مانورلتوپولد - معاینه پستان - ارزیابی زجر جنین - ارزیابی لگن و پلویمتری و غیره

** آموزش احیای قلبی - عروقی در کارگروههای آموزشی صورت می گیرد

تبصره: کلیه دانشجویان پس از گذراندن کلیه واحدهای درسی و کارآموزی در عرصه و کسب حداقل مهارتهای عمومی و اختصاصی ، باید در آزمون بالینی نهایی که از جمیع مهارتهای حرفه ای رشته شامل (زایمان ، پره ناتال ، ژینکولوژی، بهداشت مادر و کودک و بارداری، تنظیم خانواده ، نوزادان و کودکان) به عمل می آید، شرکت و نمره قبولی (حداقل ۱۲) را کسب نمایند و جهت فراغت از تحصیل موفقیت در آزمون مذکور ضروری می باشد. چنانچه دانشجویی در آزمون مردود شود، در هر بخش طبق نظر مدیر گروه مربوطه مجدداً به میزان لازم کارآموزی انجام داده و سپس در آزمون شرکت می نماید

۹- استراتژیهای اجرای برنامه استراتژیهای کلی آموزشی): استراتژی های تدوین برنامه بر محور های زیر استوار است :

- توجه به نیازهای جامعه در زمینه بهداشت باروری و پاسخگویی به جامعه

- بهره گیری از دانش روز مامائی - توجه به تواناییهای حرفه ای و وظایف شغلی .

- توجه به چند پیشگی، در عین رعایت حریم های حرفه ای

- تأکید بر پیشگیری و ارتقاء سلامت و حفظ و بازگشت به روند فیزیولوژیک

- تلفیق روشهای آموزشی معلم محور و دانشجو محور

- تأکید بر روشهای فعال و خلاق

- آموزش در محیط های واقعی حرفه ای .

توجه به خود آموزی، پژوهش محوری و آینده نگری

۱۰ - شرایط و نحوه پذیرش دانشجو :

از طریق آزمون سراسری دانشگاهها و به صورت متمرکز خواهد بود.

۱۱ - رشته های مشابه در داخل کشور : وجود ندارد

۱۲ - رشته های مشابه در خارج از کشور : سابقه رشته مامایی در آسیا، در اروپا نظیر فرانسه، هلند، انگلیس و در آمریکای شمالی و جنوبی و همچنین استرالیا و نیوزیلند وجود دارد.

۱۳ - شرایط مورد نیاز برای راه اندازی رشته : طبق ضوابط شورای گسترش دانشگاه های علوم پزشکی کشور می باشد.

انتظارات اخلاقی از فراگیران

انتظار می رود که فراگیران:

منشور حقوقی(۱) بیماران را دقیقاً رعایت نمایند.

مقررات مرتبط با حفاظت و ایمنی (Safety) بیماران، کارکنان و محیط کار را دقیقاً رعایت نمایند. .

مقررات مرتبط با Dress Code (۲) رعایت نمایند. .

در صورت کار با حیوانات، مقررات اخلاقی (۳) مرتبط را دقیقاً رعایت نمایند.

از منابع و تجهیزاتی که تحت هر شرایط با آن کار می کنند، محافظت نمایند.

به استادان، کارکنان، هم دوره ها و فراگیران دیگر احترام بگذارند و ایجاد جو صمیمی و احترام آمیز در محیط کار مشارکت نمایند

در نقد برنامه ها، ملاحظات اخلاقی اجتماعی و حرفه ای را رعایت کنند.

در انجام پژوهشهای مربوط به رشته، نکات اخلاق پژوهش را رعایت نمایند.

موارد ۲، ۱ و ۳ در بخش ضمایم این برنامه آورده شده اند.

جایگاه یا جایگاه های شغلی دانش آموختگان در نظام سلامت کشور:

بیمارستانها - زایشگاهها - مراکز بهداشتی و درمانی - درمانگاههای مرتبط - دفاتر کار ماماها

توانمندی ها و وظایف اساتید در دوره های کارشناسی مامایی

توانمندی کلی:

تربیت فراگیران ماهر طبق استاندارد های آموزشی ، به منظور ارائه خدمات تخصصی در زمینه های بهداشتی درمانی – آموزشی پژوهشی مشاوره ای در راستای ارتقاء سطح سلامت و کیفیت زندگی افراد جامعه ، استقرار حاکمیت بالینی، ارائه خدمات پزشکی و سلامت در بالاترین سطح

توانمندی های اختصاصی:

- ارتقاء نقش گروه مامایی در امور آموزشی ، پژوهشی برای ارائه راهبردهای ملی
- تشکیل کارگروه های مختلف مشاوره ای و اطاق های فکر مرکب از مدیرگروه و اعضای هیات علمی و روسای بیمارستانی جهت هم اندیشی تسهیل رفع نقایص عملکردی
- راه اندازی رشته جدید با توجه به نیاز جامعه و امکانات مراکز آموزشی متناسب با برنامه های توسعه کشور و منابع موجود
- هدایت فعالیتهای جاری گروه مامایی به سمت آموزش و آزمونهای الکترونیک و بروزرسانی سامانه الکترونیک متناسب با نیازهای در حال تغییر دانشجویان
- پاسخگویی اساتید گروه به نیازهای بهداشتی_درمانی جامعه و تربیت نیروی انسانی با رویکرد پاسخگویی به نیازهای جامعه و آموزش همگانی
- تقویت خدمات آموزشی و پژوهشی به منظور ارتقاء کیفیت علمی دانش آموختگان
- رشد و توسعه علمی و بالینی گروه مامایی
- تقویت سیستم نظارت و کنترل در ابعاد آموزشی و پژوهشی و بالینی در سطح گروه
- تقویت خدمات آموزشی و پژوهشی به منظور ارتقاء سطح علمی دانش آموختگان
- مشارکت و همکاری جهت بررسی و شناخت نیازهای مراقبتی ، آموزشی ، مشاوره ای و بهداشتی فرد ، خانواده و جامعه با حوزه های مربوطه و سایر رشته ها.
- همکاری با سایر اعضا تیم پزشکی جهت انتشار و اجرایی کردن نتایج پژوهشها